

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Od 1. srpna 1917 zastává úřad rabína v K. dr. Richard Feder, absolvent akademického gymnasia v Praze, vídeňské university a vídeňského theologického ústavu. Jest zároveň smluvným profesorem obchodní akademie v K. Vydal tři knihy Židovských besídek, hebrejské učebnice a j.

Kolínští dbali ve svém chrámě také o pěkný zpěv a měli dobré kantory, jimž se v starší době říkalo jednoduše chazen nebo Schulsinger. Roku

1779 působil Feischl Sallomon. V staré knize výdajů nalézáme tuto poznámku: „den 30. April habe ich mein Solario als Schulsinger durch 26 Wochen, dann wegen oster Feiertägs Tuxplex aus der Gemeind Kassa in einer Suma Empfangen 56 fl.“ Měl tedy 2 zl. týdenního platu. Zdá se, že zastával dlouho svůj úřad. Podle zprávy dra Jakobovitse přijal tento Feischl jméno Schön a pravděpodobně následoval po něm jeho syn

1816 Vít Schön. Zemř. r. 1816.

1816—1856 působil Joachim Pollak a jeho syn Josef Pollak.

1855—1865 Šalomoun Müller, který se již podpisuje „kantor“. Pro duševní chorobu musil se vzdát svého místa.

1865—1905 Mojžíš Kulk a. Byl Moravan, umělec ve svém oboru. Mohutným a nezapomenutelným dojmem působily na každého posluchače hlavně jeho pohřební melodie.

1905—1909 Josef Mojžíš Lambert, první vrchní kantor, za něho byly zavedeny v synagoze varhany a smíšený sbor.

1909—1911 Max Gross.

1912—1919 Šalamoun Reicin.

Od r. 1907 působí v K. Richard Reichner, roz. v Lomnici na Moravě. Byl vedle tří posledních vrchních kantorů druhým a od r. 1919 je prvním kantorem. Požívá pro svou skromnost a horlivost, se kterou svůj úřad zastává, všeobecné úcty.

Varhany do synagogy daroval Bernard Mandelík, průmyslník a velkostatkář v Ratboři u K. Od odchodu vr. kt. Reicina se jich neuzívá.

Starostou chrámu je Adolf Eisler.

Škola.

Jako všude, tak pečovali i v K. židovští otcové o to, aby se dostalo jejich dětem, především jejich synům, vzdělání, které by bylo nejen přípravou pro boj o skývu chleba, ale zajišťovalo také nesmrtelný život. Proto posílali své děti do škol. Školy byly ovšem dlouho věci soukromou a měly všechny výhody a nevýhody soukromých, lépe řečeno, pokoutních škol. O výchovu židovských učitelů se nikdo nestaral a kdekdo zřídil si svou školu, to jest najal si světničku, která sloužila za byt jemu a jeho nezřídka četné rodině, a tam vyučoval hebrejským disciplinám, hlavně talmudu. Vyučování bylo většinou mechanické, tu nebylo metodického postupu od lehkého k těžšímu. Sotvaže se naučily děti čísti, a to uměly v několika týdnech, předložily se jim těžké texty a nikdo se nestaral, mohou-li je útlé dětské duše chápati a mohou-li mít pro ně zájem. Proto byly školy mučírny dětí, a kdyby nebyli rodiče naléhali a učitelé přísně trestali, byly by chodily děti raději za školu. A učitelé byli hodně přísní a metlou se překonají často i ty největší obtíže, proto vzešlo i z kolínských soukromých škol mnoho mužů s neobyčejným vzděláním. Soukromé školy hebrejské soustředěti v jediný ústav bylo dlouho zbožným přáním rabínů, ale nepořídili nic ani s učiteli, ani s rodiči, neboť boj proti starým, byť i zcela zastaralým, tradicím jest vždycky obtížný a zpravidla nevede k úspěšnému konci. Vážný pokus

o to učinil v K. rb. Chajim Deutschmann, který působil v K. od r. 1828 do r. 1837. Pokus se však nezdařil a přinesl sváry a hádky, proto zůstalo při starém způsobu, který měl tu výhodu, že kdo byl nespokojen u jednoho učitele, šel k druhému. Mimoto jeví všichni soukromí učitelé velkou horlivost, aby docílili u každého žáka nejlepších výsledků, neboť otcové kontrolovali stále učitele a zkoušeli každou sobotu své hochy, dovedli je případně i k rabínovi, aby je přezkoušel, a učitel mohl proto slyšeti každý týden, zda jsou otcové s ním spokojeni nebo ne. Nespokojenost znamenala však ztrátu žáka a hmotnou škodu na dlouhou dobu, spokojenost pak mimořádnou odměnu, na kterou čekala paní učitelová jako rolník na dešť.

Velký obrat nastal v K. příchodem rb. Daniela Franka r. 1839. Navštívil hned po svém příchodu všechny tak zvané hebr. školy a byl s výsledkem své inspekce nespokojen. Viděl, že tu není žádné soustavy a žádného plánu, že tu není disciplíny a ani nejprimitivnější péče o zdraví. Vyložil stav věci s kazatelny a prohlásil energicky, že se vzdá svého místa, nebudou-li ho představení i rodiče podporovati a neumožní-li mu zřízení skutečné školy, rozdělené na třídy, v nichž by vyučovali dobří a osvědčení učitelé za pevný plat. Kolínští Židé poznali ihned, že věc jest dobrá a naléhavě nutná, a proto poskytli svému duchovnímu všemožnou podporu. Byli to Wolf Popper, Nathan Turnau, David Schlüssner, Nathan Schickler a Tobiáš Porges, kteří se chopili díla, najali vhodné čtyři místnosti a po podzimních svátcích r. 1839 byla již čtyřtřídní hebr. škola v provozu. Byla pod dozorem rabína a pracovalo se v ní s nadšením. Výsledky tohoto vyučování byly překvapující. Již prvního roku navštívil kolínský „Hebrejský ústav“ (Bet Hamidrassch-Anstalt) slavný pražský vrchní rabín Šalamoun Rappaport a vyjádřil se o něm takto: „Na své cestě do Prahy byl jsem překvapen zde v K. velice příjemně. Byl jsem zdejšími rabíny uveden do nového hebrejského ústavu a zkoušel jsem žáky z náboženství, z bible, z hebrejské mluvnice, jakož i z talmudu. Žáci odpovídali duchaplně, takže bylo patrné, že jsou účelně vyučováni, že učitelé nepěstují jen paměť žáků, nýbrž se snaží, aby působili na rozum a srdce. Zvláštní obratnost jeví žáci v překládání z němčiny do hebrejštiny a z hebrejštiny do němčiny, což v tomto věku velice překvapuje. Jak vidím, jest to dílo důstojného pana rabína. Všemožnou Bůh budiž na věky chválen, že dává svému národu tak moudré vůdce! Kéž by bylo mnoho takových v Izraeli.“

R. 1840 navštívil hebr. ústav baron z Wetzleru, komisař kraje kouřimského. Doprovázel ho starosta města K. Jiří Schecher. Zkouška žáků dopadla k plné spokojenosti obou vzácných hostí, kteří podali o škole úřadům nejlepší dobrodání. Hraběcí komisař odnesl si ze školy tak trvalé dojmy, že pak nabádal každého Žida, se kterým se sešel, aby podporoval kolínský hebr. ústav.

R. 1844 dostalo se škole úředního schválení a rb. Daniel Frank přišel ihned s návrhem stavby vlastní školní budovy. Vhodné místo bylo rychle nalezeno, nádvoří před synagogou. Bylo to jediné volné místo v Židovské ulici a vyhovovalo v každém ohledu. Mělo jen tu nevýhodu, že zastínilo synagogu, takže se octla náhle ve dvoře. Ale kolínští Židé nepotřebovali tehdy, aby měli chrám boží na očích, byli zvyklí tam denně docházeti a myslili, že tomu tak bude na věčné časy.

Daleko nesnadnější byla ovšem druhá otázka: kde sebrati potřebný peníz na stavbu dvoupatrové školní budovy. Prostředky kolínských Židů nestačily. Mno-